

«Тасдиқ мекунам»

Ректори ДДЮТ ба номи Садрриддин Айни
Ректори илмҳои таърих, профессор

Ибодуллозода А.И.

29 » 09

соли 2022

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрриддин Айни

Диссертатсия дар мавзӯи «Хусусиятҳои иқтисодӣ – географияи рушд ва ҷобачогузори кувваҳои истеҳсолкунанда дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор» дар кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи ДДЮТ ба номи Садрриддин Айни ба иҷро расидааст.

Дар давраи омодасозии диссертатсия Ибодов Шухрат Махмадиевич доктори фалсафа (PhD) – и кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи ДДЮТ ба номи Садрриддин Айни ба ҳисоб мерафт.

Ибодов Шухрат Махмадиевич соли 2008 ба факултети географияи ДДЮТ ба номи Садрриддин Айни дохил гардида, соли 2012 онро аз рӯйи ихтисоси «география демография» хатм намудааст. Пас аз хатми донишгоҳ ба шӯъбаи магистратура дар факултети географияи ДДЮТ ба номи Садрриддин Айни дохил гардида, соли 2014 онро аз рӯйи ихтисоси «геоитилоотӣ»-и назди ДДЮТ ба номи Садрриддин Айниро бомувафақият хатм намуд. Соли 2015 ба шӯъбаи докторантура бо ихтисоси доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯйи ихтисоси «6D060901 – Географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ» дохил шуда, онро мувофиқи фармоиши Ректори донишгоҳи мазкур, таҳти №395 – ОД, аз санаи 03.08.2018 сол хатм намудааст.

Роҳбари илмӣ: Қаландаров Аҳрор Аҳмадович, номзади илмҳои география, дотсенти кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи ДДЮТ ба номи Садрриддин Айни.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия хулосаи зерин қабул шудааст:

Мубрами мавзӯи таҳқиқот. Таъми солҳои охир бо шарофати сиёсати хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон баҳри пешрафти мамлакат як қатор қонун, қарор ва стратегияҳои миллӣ қабул, дар амал ҷорӣ гардиданд ва барои таъмини рушди устувори иқтисодиёти мамлакат ҷаҳор ҳадафи стратегӣ қабул гардид: 1. Таъмини истиқлолияти энергетикӣ. 2. Раҳой аз бумбасти коммуникатсионӣ. 3. Таъмини амнияти озукаворӣ. 4. Саноатикунони босуръати кишвар.

Таҳлилу ҷиҳози илмӣ, ки таъми дар сурати ба даст овардани истиқлолияти энергетикӣ, раҳой аз бумбасти коммуникатсионӣ, таъмини амнияти озукаворӣ ва саноатикунони босуръати мамлакат, иқтисодиёти

он ба пуррагӣ рушд менамояд. Ҷумҳурии Тоҷикистон 3 - ҳадафи стратегиро пасисар намуда, ҳадафӣ 4-ум амалӣ шуда истодааст ва ин моро водор менамояд, ки минбаъд ҳангоми бунёди иншоотҳои саноатӣ, хусусиятҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, экологӣ ва ҷойгиркунонии қувваҳои истеҳсолкунандаро дар мадди назар дошта бошем.

Омӯзиш ва ҷойгиркунии оқилонаи қувваҳои истеҳсолкунанда дар ноҳияҳои иқтисодӣ аҳамияти муҳим дорад. Ҳангоми омӯзиши қувваҳои истеҳсолкунанда, тадқиқи сарватҳои табиӣ, аҳоли, дараҷаи рушди соҳаҳои саноат, киноварзӣ, нақлиёт, соҳаи сайёҳӣ ва рекреатсия инчунин муайян намудани проблемаҳои дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ ҷойдошта зарурияти дар ин самт бурдани тадқиқотро ба миён мегузорад.

Дар замони Шуравӣ, дар назди АИ ҶТ (ҳоло АМИТ) Шӯъба оид ба омӯзиши қувваҳои истеҳсолкунанда таъкил шуда буд. Баъди ба даст овардани истиқлолият ва пароканда шудани Ҳокимияти Шуравӣ Шӯъбаи мазкур бо сабабҳои номатлум аз фаъолият боз монд. Минбаъд баъзе олимони дар қорҳои илмӣ худ ин ё он тарафи масъаларо ба таври умумӣ таҳқиқ намудаанду ҳалос. Дар самти омӯзиши қувваҳои истеҳсолкунандаи ноҳияи иқтисодии Ҳисор бошад то ҳол ягон қори илмӣ – таҳқиқотӣ гузаронида нашудааст.

Сабаби объекти таҳқиқоти қори илмӣ интихоб гардидани ноҳияи иқтисодии Ҳисори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар он аст, ки ноҳия аз сарватҳои табиӣ, ба мисли захираҳои обу энергетика, захираҳои маъданӣ ва ғайримаъданӣ ниҳоят бой аст. Дар ҳудуди ноҳия азҳудкунӣ ва истифодабарии сарватҳои табиӣ, рушд ва ҷойгиркунии қувваҳои истеҳсолкунандаи хоҷагии қишлоқ, нақлиёт ва раҳҳои ёфтани соҳаҳои коммуникатсионӣ, сайёҳӣ ва рекреатсионӣ кам омӯхта шудааст, ки ин ҳолат мубрам будани мавзӯи интихобгардидаро нишон медиҳад.

Аз ин рӯ, дар дисертатсия таҳлилу баррасии ин масъалаҳо ва пайдо намудани сабабҳои, ки ба ҷойгиркунии қувваҳои истеҳсолкунандаи ноҳияи иқтисодии Ҳисор таъсири манфӣ мерасонанд арзёбӣ мегардад. Маҷмуи масоили мазкур мақсади омӯзиш ва ҳалли ин проблемаҳо ба миён овард ва ин аввалин кӯшиши таҳлил ва омӯзиши хусусиятҳои иқтисодӣ - географӣ ва ҷойгиркунии қувваҳои истеҳсолкунанда дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор мебошад.

Дар маҷмуъ, ин омилҳо аз мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти дисертатсионӣ шаҳодат медиҳанд.

Нуктаҳои ба Ҳимоя пешниҳодшаванда. Зимни анҷом додани таҳқиқоти илмӣ аз қониби муаллиф як қатор тавсияҳои амалӣ пешниҳод шудаанд, аз ҷумла:

1. Дар натиҷаи омӯзиш ва таҳлили масоили назариявӣ ва методологии ҷобачогузори кувваҳои истеҳсолкунанда дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор исбот карда шуд, ки он ҷанбаҳои гуногуни мушкilotи иқтисодӣ ва экологиро муайян намуда, дар ҳалли масъалаҳои муҳимми муносибатҳои байни табиат ва ҷомеа фаъолона иштирок мекунад.

Дар доираи васеи вазифаҳои ҷобачогузори кувваҳои истеҳсолкунанда чунин мушкilotҳоро асосӣ ва аҳамиятнок мешуморем:

– азхудкунии ва истифодаи оқилонаи комплекси сарватҳои табиӣ дар истеҳсолоти минтақа;

– баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳолии минтақаҳои гуногуни ноҳия, аз ҳисоби рушд додани соҳаҳои хоҷагии халқи минтақа;

– рушди иқтисодиёти минтақавӣ бо дарназардошти ҳайати этникӣ, динӣ, анъанаҳои миллӣ ва хусусиятҳои ҳаёти аҳоли;

– ҷанбаҳои экологии рушд ва тақсими кувваҳои истеҳсолкунанда.

Тарақиёти иқтисодиёти ноҳия бо оқилона ҷойгир намудани кувваҳои истеҳсолкунанда ниёз дорад, зеро самаранокии иқтисодӣ ҳамон вақт ба даст оварда мешавад, ки барои истихроҷ, коркарди ашёҳои хоми саноатӣ, истеҳсол ва қаншонидани маҳсулот, ҷалб намудани кувваи коргарӣ, сӯзишворӣ, барқ ва нақлиёт маблағ кам сарф шавад. Вобаста ба ин, яке аз масъалаи баланд бардоштани самаранокии истеҳсолоти ноҳия, ин коркарди комплекси сарватҳои табиӣ мебошад.

2. Ноҳияи иқтисодии Ҳисор аз лиҳози географӣ, шароит ва сарватҳои табиӣ дар ҳудуди ҷумҳурӣ яке аз ҷойҳои намоёнро ишғол менамояд. Исботи ин гуфтаҳо мавҷудияти гилҳои ба оташ тобовар дар ноҳияи Турсунода (Ташкунат), Варзоб (бо ангишт якҷоя дар қони ангишти Зиддӣ: 5,5 млн тонна ангишт, захираи сафедҳои (каолинит) ба оташ тобовар 62 076 ҳаз. тонна)-ро ташкил менамояд. Бинобар ин, дар асоси захираи ин ашёи хом, дар оянда бунёди заводи истеҳсоли хишти ба оташ тобовар, барои хумдонҳои мелаллургиро мувофиқи мақсад мешуморем.

Таҳқиқотҳо нишон доданд, ки шпати саҳроӣ (флюорит) дар ҷанубии қаторкуҳи Ҳисор, қонҳои Тақоб 947 ҳазор тонна, Тепаҳои Сурх – 92 ҳазор тонна ва Бигар – 71 ҳазор тоннаро ташкил медиҳанд. Дар ноҳияи Варзоб бошад, комбинати кӯҳии Тақоб амал мекунад, ки он барои гудозиши шпати саҳроӣ пешбинӣ шудааст. Аз ин лиҳоз, дар дурнамо истеҳсоли шпати саҳроиро дар ин минтақа, бо роҳи ҷалби қонҳои азхудшуда, мувофиқи матлаб мешуморем.

Қонҳои маъдани волфрам бошад, дар қаторкуҳҳои Ҳисор – қонҳои Майхӯра, Кабутӣ, Тақфон ва Сармад ҷойгир шудаанд. Қорҳои геологии

солҳои минбаъда нишон дод, ки дар ин кон ғайр аз волфрам маъдани рух, мис, висмут, кадмий ва индрий мавҷуд аст. Аз ин лиҳоз, дар базаи ин конҳо бунёди сохтмони корхонаи коркарди маъданро ба роҳ мондан мумкин аст.

Конҳои фосфорит асосан дар қаламрави қаторкуҳи Ҳисор (Зиддӣ) ҷойгир шудаанд. Кони Зиддӣ аз 8 – қабати фосфордиҳанда иборат буда, ғафсии ҳар қабат 1 – метр ва аз ин зиёдтар мебошад. Захираи умумиаш 2 млн тонна буда, дар таркибаш оксиди фосфор ба ҳисоби миёна 8,2% – ро ташкил менамояд. Дар асоси ин кон бунёд намудани корхонаи истехсоли нуриҳои менералӣ (фасфарӣ) дар ноҳияи Варзоб ба роҳ метавон монд, ки қисми зиёди заминҳои кишварро бо нуриҳои гуногуни фосфорини маҳсулоти менералии табиӣ болозикр таъмин менамояд.

Чалби сарватҳои табиӣ дар истехсолот ва муайян намудани таъсири онҳо дар рушд ва ҷобачогузорию истехсолот тадбирҳои иловагиро тақозо менамояд. Дар шароити ҳозира, бояд ҳамаи ташкилотҳои дахлдор кӯшиш ба ҳарч диҳанд, ки роҳҳои чалби сарватҳои табиӣ ва таъсири онҳоро дар рушд ва ҷобачогузорию истехсолот, вобаста ба минтақаҳои алоҳидаи ноҳия муайян карда шавад.

3. Таҳлили таърихи ташаккулёбии соҳаҳои хоҷагии халқи ноҳияи иқтисодии Ҳисор моро водор сохт, ки онро ба чунин давраҳо ҷудо намоем:

– дараҷаи баланди рушди соҳаҳои хоҷагии халқи ноҳияи иқтисодии Ҳисор, ки ба солҳои 1971 – 1990 рост меояд. Дар ин давра дар шаҳри Турсунзода заводи алюминий сохта шуд, ки ба рушди иқтисодии ноҳия ва мамлакат таъсири назаррас расонид. Бо мақсади рушди саноати мошинасозӣ дар шаҳри Душанбе корхонаҳои Текстилмаш (истехсоли мошинаҳои бофандагӣ), Торгмаш (мошинаҳои майшӣ), заводҳои яхдонбарорӣ, арматурбарорӣ сохта ба истифода дода шуда буданд;

– дар рафти омӯзиш маълум гардид, ки пахтакорӣ дар ноҳия аз солҳои 1880 оғоз гардида, танҳо кишти навъи пахтаи ғӯза гузаронида мешуд ва дар охири асри XIX ва аввали асри XX пахтакорӣ дар ноҳия ба пурраги рушд намуда, маҳсулоти содиркунандаи ноҳия гардид;

– дар рафти таҳқиқ маълум гардид, ки аз соли 1913 сар карда, ворид намудани нуриҳои азотӣ шуруъ гардид, ки баъд аз ин ҳосили заминҳои кишт дучанд гардид;

– аз соли 2006 ҳаҷми умумии маҳсулот ҳамагӣ 65 дарсади давраи соли 1991-ро ташкил намуд. Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва оштии миллӣ дар Тоҷикистон (27 июни соли 1997) яке аз роҳҳои муҳими минбаъд ба низом овардани пешрафти иқтисодӣ гардид. Яке аз қомебиҳои муҳими замони истиқлолият дар ноҳия ин сохтмони шохроҳи

автомобилгарди Душанбе – Турсунзода, Душанбе – Вахдат, Душанбе – Варзоб нақби Истиклол мебошанд, ки ноҳияро пурра аз бумбасти камуникатсионӣ баровардааст.

4. Баъди таҳлили вазъи кунунии рушд ва ҷобачогузории соҳаҳои саноати ноҳияи иқтисодии Ҳисор ба ҳулоса омадем, ки сарфи назар аз муваффақиятҳои дар зарфи 31 соли истиқлолият бадастомада, дар соҳаи саноати ноҳия мушкилотҳои зерин боқӣ мондааст:

– корхонаҳои саноатии ноҳия бо сабаби номукамал будани танзими гумрукию тарифӣ, ба имкониятҳои, ки узвият дар СУС ба онҳо медиҳад, истифода карда наметавонанд. Масалан, меъёрҳои гумрукӣ барои воридоти матоъҳои пахтагин ва қолинҳо нисбат ба меъёрҳои пешбинишудаи СУС ба маротиб паст мебошад. Маълумоти омории давлатҳои шарик нишон медиҳад, ки дар бозори дохилии мамлакат маҳсулот бе сертификати мутобиқат ва пардохти боҷи гумрукӣ фурӯхта мешавад. Ба Тоҷикистон маҳсулот аз рӯи вазн бе дарназардошти дона ва ҷуфт ворид карда мешавад. Ин принсипҳои рақобати солимиро дар байни маҳсулоти воридотӣ ва ватанӣ вайрон менамояд;

– норасоии захираҳои молиявии корхонаҳои саноатӣ ва баланд будани фоизи қарзи бонкӣ: фоизи бонк аз 22% то 36% – ро дар як сол таъкил менамояд, ки ин аз сатҳи миёнаи даромаднокии корхонаҳои саноатӣ баландтар аст ва чунин сатҳи баланди фоизҳо ба зарари аксар корхонаҳо оварда мерасонад;

– фарсудашавии таҷҳизоти истеҳсоли ва инфрасохтор, ки боиси паст гардидани сифати маҳсулот, харчи зиёди энергия, меҳнат, масолах ва коҳиши рақобатпазирии маҳсулот дар корхонаи саноатӣ мегардад.

5. Аз таҳлилҳо оид ба хусусиятҳои иқтисодӣ – географӣ ва ҷобачогузории соҳаҳои кишоварзӣ маълум гардид, ки ноҳияи иқтисодии Ҳисор аз заминҳои қорам бой буда, аз онҳо дар як сол то ду ҳосил ба пурагӣ ҷамъоварӣ кардан мумкин аст.

Яке аз омилҳои асосие, ки ба коҳишҳои майдони умумии кишт таъсир мерасонад, ин аз гардиши кишоварзӣ боз мондани заминҳои кишт ва гузаронидани заминҳо аз як категория ба категорияи дигар аст.

Коҳиш ёфтани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулотҳои кишоварзӣ вобаста аз паст шудани нархи баъзе аз маҳсулотҳои кишоварзӣ, норасоии маблағҳои пулӣ, фарсудашавии техникаи кишоварзӣ, баланд шудани нархи нуриҳои минералӣ, қисмҳои эҳтиётии техникаҳои кишоварзӣ, маводҳои сӯзишворию молиданӣ ба амал омада истодааст, ки оянда низ, агар ҳамин ҳолатҳо давом ёбад, боз ҳам ҳосилнокии заминҳо бештар коҳиш меёбанд.

Динамикаи ноустувори ҷамъоварии мева ва ангур аз сармои баҳорӣ, ки тули чанд соли охир дар кишвар рӯх медиҳад вобаста аст. Аммо ба ин

нигоҳ накарда, тайи солҳои охир афзоиши ҳосилнокии аксарияти зироатҳои кишоварзӣ дар ноҳия ба мушоҳида мерасад.

6. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор 58,5% аҳоли дар деҳот истиқомат намуда, он ба дараҷаи таъминоти аҳоли таъсири манфӣ мерасонад. Шумораи деҳотҳои хурд хеле зиёд буда, зиёда аз 80% аҳоли дар соҳаи кишоварзӣ бо кор банд мебошанд. Аз ҷиҳати таносуби аҳолии шаҳр дар миёни ноҳияҳои маъмурии таҳқиқшаванда, Ваҳдат ва Турсунзода пенсаф мебошанд.

Аҳолии ноҳия нобаробар ҷойгир шуда, ба он хусусиятҳои таърихӣ ва табиӣ, инчунин сиёсати демографии собиқ Шуравӣ, рушди илму техника ва соҳаҳои хизматрасонӣ низ, таъсири зиёд расонидааст.

Зимни таҳлили масъалаи мазкур чунин хулосабарорӣ намудан мумкин аст, ки таъмини аҳоли бо ҷойи кор яке аз проблемаҳои муҳимми ноҳия ба шумор меравад.

Бо вучуди он, ки захираҳои меҳнатӣ ҳамасола дар ноҳия афзоиш меёбанд, ба машғулиятҳои расмӣ фаро гирифтани аҳолии ноҳия, ҳамонро ташвишвар боқӣ мемонад.

Ба ақидаи мо ягона роҳи ҳалли масъалаи мазкур дарёфт ва ташкили ҷойҳои кории аҳоли бо роҳи сохтмони корхонаҳои саноатии меҳнатталаб ба шумор меравад.

7. Дар рафти таҳқиқот маълум гардид, ки зиёдшавии мунтазами шумораи аҳоли, афзоиши бекорӣ, баландравии арзиши захираҳои энергетикӣ ва истифодаи ғайриоқилонаи захираҳои заминӣ об боиси баландшавии нархи маҳсулоти озукаворӣ гардидааст, ки ин ҳолатро ҳамчун шуруъшавии мушкилоти саноатӣ дар минтақа арзёбӣ намудан мумкин аст.

Дар ноҳия бунёди корхонаҳои истеҳсоли гач, оҳак, хишт ва семент дар базаи ашён хом мувофиқи мақсад аст. Дар заминаи заводҳои семент сохтмонӣ заводи шифер ва хишт низ, аҳаммияти калони иқтисодӣ дорад.

Дар саноати хӯроквории ноҳия бо вучуди динамикаи мусбат, таъминот бо маҳсулоти алоҳида дар сатҳи паст қарор дорад. Дар мавриди шиддат гирифтани мушкилоти норасоии озукаворӣ дар ҷумҳурӣ ва ҷаҳон, худтаъминкунии нопурра бо озукаворӣ пайдо мегардад, ки монеаҳои эҳтимоли барои ворид намудани маҳсулотҳои озукаворӣ дар ноҳия ба миёни меояд.

Ноҳияи иқтисодии Ҳисор аз захираҳои тилло ва элементҳои камёфт бой буда, истихроҷ ва коркарди онҳо ба рушди иқтисодии ноҳия мусоидат мекунад. Масалан, азхудкунии кони полиметаллии Тақоб ва конҳои тиллои ноҳияи Ваҳдат – Пакрут конҳои ояндадор ба ҳисоб мераванд. Сиёсати саноатиро дар ҷодаи рушди соҳаи истихроҷи маъдан, бояд на танҳо бо мақсади ба даст овардани концентрат, балки барои

истехсоли маҳсулоти тайёр, ҳатто то истехсоли маҳсулоти заргарӣ, алоқаманд кардан лозим аст. Ин имконият медиҳад, ки аз содироти концентратҳои маъдандори нархи арзондошта даст кашада, ба содироти маҳсулоти тайёри метали қиматбаҳо гузарем. Аз ҳама муҳим он аст, ки дар давраи рушди минбаъдаи инқилоби илмӣ – техникӣ талабот ба металл ва элементҳои полиметаллии камбӯ зиёд гардида, нархи онҳо дар бозори ҷаҳонӣ бо таври ҳамешагӣ баланд мегардад. Зиёд шудани талабот ба металлҳои ранга водор месозад, ки дар оянда, дар назди қонҳои дар боло номбаршуда, заводи металлургӣ сохта шавад.

8. Оид ба вазъи кунунии соҳаҳои кишоварзӣ таҳқиқот гузаронида, маълум намудем, ки дар ноҳия бунёди боғҳои интенсивӣ ва тоқпарварӣ хуб рушд ёфта истодааст ва дурнамои тарақиёти ҳудудии онҳо сол то сол афзуда истодааст. Дар асоси соҳаи тоқпарварии ноҳия, дар шаҳрҳои Турсунзода, Ҳисор ва Шаҳринав корхонаҳои нав оид ба коркарди саноатии ангур ва истехсоли қоньяк, вино бунёд шуда истодааст, ки ҷавобгӯи омилҳои географӣ мебошад. Дар натиҷа корхонаҳои хурди саноатӣ дар асоси хоҷагиҳои деҳқонии боғдорӣ ва ангурпарварии шаҳрҳои Турсунзода, Ҳисор ва ноҳияи Шаҳринав ва Файзобод рушд дода метавонем.

Агар дар ноҳия ҳамаи он корҳои болозикр таъшиқ карда шаванд, мо метавонем, ки дар шаҳрҳои Турсунзода ва Ҳисор, инчунин ноҳияи Шаҳринав равияи сайёҳии эносайёҳиро ба роҳ монем.

Бо дарназардошти ҳамаи унсурҳои эносайёҳӣ, бояд эътироф кард, ки консенсияи тарақиёти онро яке аз консенсияҳои тарақиёти деҳот эътироф кардан мумкин аст. Рушди эносайёҳӣ, махсусан барои ноҳияҳои, ки ангурпарварӣ махсус гардонидани шудааст, муфид аст, ки дар ин соҳаи сайёҳӣ истехсоли вино нақши муҳимро мебозад.

Аз сабаби кам будани заминҳои кишт ва аҳолии барзиёд, дар заминҳои лалмӣ ва доманакуҳҳо таъшиқ намудани боғу тоқпарварӣ ва заминдорӣ бо усули таъшиқи террасаҳо, мувафиқи мақсад аст.

9. Ҳангоми омӯзиши проблемаҳои иқтисодӣ – географӣ соҳаҳои нақлиёт дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор, ба чунин хулоса омадан мумкин аст:

– бунёди автомагистрал дар атрофи шаҳри Душанбе барои нақлиёте, ки аз қисмати ғимол ба ҷануби кишвар ҳаракат мекунанд ва баракс, ки он ба баргараф намудани мушқилотҳои тамбашавӣ дар роҳҳои марказии ш. Душанбе мегардад;

– зудтар ба анҷом расонидани соҳмони роҳҳои оҳане, ки дар байни Тоҷикистон ва давлатҳои ҳамсоя ба нақша гирифта шудааст;

– соҳтани фурудгоҳи иловагӣ ва минбаъд таъмини онҳо бо ҳавопаймоҳои давлатӣ;

– паст намудани нархи нефт ва ё гузаштан ба истифодаи қувваҳои алтернативӣ, бо мақсади беҳтар намудани сатҳи зиндагонии сокинони ноҳия;

– бунёди метро дар шаҳри Душанбе, барои беҳтар намудани вазъи нақлиёти мусофиркашонӣ дар ноҳия.

10. Омӯзиши дурнамои рушди сайёҳӣ ва рекреатсия нишон дод, ки дар шароити ҷунунунии ноҳияи иқтисодии Ҳисор, дар оянда рушд додани соҳаи сайёҳӣ ва ҷалби сайёҳон, метавонад дар пешрафти ноҳия ва пайдо намудани ҷойҳои кори нав мусоидат намояд.

Дар ноҳия барои ҷобачогузори қувваҳои истехсолкунанда, мо метавонем, ки дар ин асос рушд додани сайёҳии саноатӣ, сайёҳии намоишӣ, агросайёҳӣ, этносайёҳӣ ва сайёҳии экологии деҳотро ба роҳ монем, ки он асосан ба рушди саноат ва кишоварзӣ вобастагии калон дорад.

Барои ноил гардидан ба рушди ин соҳаҳои сайёҳӣ, чунин имкониятҳо дар ноҳия мавҷуд аст:

– мавқеи мусоиди ҷойгиршавии географӣ, ки ба ҷалби сайёҳон мусоидат хоҳад кард:

– вазъи муътадили сӣсӣ ва иҷтимоию иқтисодии ноҳия, ки боиси ҷалби сайёҳон шуда метавонад;

– имкониятҳои рушди бозори хизматрасониҳои сайёҳӣ, хангоми самаранок истифода намудани захираҳои сайёҳии мавҷуда ва инфрасохтори сайёҳӣ;

– ҷалби сармоягузори хориҷӣ ва дохилӣ барои маблағгузори рушди инфрасохтори сайёҳӣ дар ноҳия;

– инкишоф додани иқтидори иқтисодӣ аз ҳисоби рушди бозори хизматрасонӣ.

Хулосаҳо ва нуктаҳои илмӣ, ки дар диссертатсия пешкаш гардидаанд, бо истифода аз ақидаҳо ва мафҳумҳои пазируфташудаи илмӣ исбот карда шудаанд. Натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз сатҳи навгонии он дарак медиханд. Таҳқиқоти диссертатсионӣ кори илмии анҷомёфта буда, дар он вазифаҳои гузашташуда, пурра ҳалли худро ёфтаанд.

Диссертатсия ба иқтисоси 6D060901 – Географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сӣсӣ ва рекреатсионӣ мувофиқ аст.

Оид ба муҳтавои диссертатсия мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 8 мақола дар нашрияҳои тақризишавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 6 мақола дар нашрияҳои ватанӣ бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ интишор гардидааст:

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷалаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷои шудаанд:

[1–М]. Ибодов, Ш.М. Захираҳои меҳнатӣ ва проблемаҳои самаранок истифодабарии онҳо дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор [Матн] / Ш.М. Ибодов // Паёми ДМТ. – 2018. – №5. – С. 103-108; ISSN 2413-5151.

[2–М]. Ибодов, Ш.М. Рушд ва ҷобачогузори соҳаҳои саноат дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор. [Матн] / Ш.М. Ибодов // Паёми ДМТ. – 2018. – №2. – С. 137–141. ISSN 2413-5151.

[3–М]. Ибодов, Ш.М. Омилҳои дурнамои рушди туризм ва рекреатсия дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор. [Матн] / Ш.М. Ибодов., О.В. Гурукова. // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2018. – №2 (2). – С. 85-88; ISSN 2707-9996.

[4–М]. Ибодов, Ш.М. Рушд ва ҷобачогузори соҳаҳои хоҷагии қишлоқ дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор. [Матн] / Ш.М. Ибодов // Паёми ДМТ. – 2019. – №3/1. – С. 98-103; ISSN 2413-5151.

[5–М]. Ибодов, Ш.М. Самаранок истифодабарии сарватҳои табиӣ дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор. [Матн] / Ш.М. Ибодов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2019. – №1 (1-2). – С. 26--31; ISSN 2707-9996.

[6–М]. Ибодов, Ш.М. Ташабусҳои созидаи асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-пешвои миллат дар иншооти бузурги аср, Роғун. [Матн] / Ш.М. Ибодов., Д.А. Мирзомуддинов // Институти масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2021. – №1 (3). – С. 107-112; ISSN 2789-0953.

[7–М]. Ибодов, Ш.М., Наимов Ҳ. Таъсири оғатҳои табиӣ ба иқтисодиёти ҷамомадҳои маҳаллии водии Ҳисор. [Матн] / Ш.М. Ибодов., Ҳ.Ф. Наимов // Институти масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – 2022. – №2 (3). – С. 141-145; ISSN 2789-0953.

[8–М]. Ибодов, Ш.М., Қаландаров, А.А., Раҳимов, Б.Э. Дурнамои рушди зерсоҳаҳои кишоварзӣ дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор [Матн] / Ш.М. Ибодов, А.А. Қаландаров, Б.Э. Раҳимов // Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ. – Душанбе, 2022. – №4 (16). – С. 80-86; ISSN 2707-9996.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар дигар нашрияҳои илмӣ ҷои шудаанд:

[9–М]. Ибодов, Ш.М. Обҳои дохилии водии Ҳисор ва роҳҳои оқилона истифодабарии онҳо [Матн] / Ш.М. Ибодов // Маводи конференсияи байналмилалӣ дар мавзӯи «Роҳҳо ва самтҳои истифодабарии самаранокии захираҳои оби Тоҷикистон». – Душанбе, 2018. – С. 219-226.

[10–M]. Ибодов, Ш.М. Нақши ландшафтҳои антропогенӣ водии Ҳисор дар рушди туризм ва рекреатсия [Матн] / Ш.М. Ибодов // Маводи конференсияи илмӣ – амалӣ дар мавзӯи «Муҳиммияти рушди туризми дохилӣ». – Душанбе, 2017. – С. 153-160.

[11–M]. Ибодов, Ш.М. Таърихи рушд ва дурнамои энергетикаи ноҳияи иқтисодии Ҳисор [Матн] / Ш.М. Ибодов // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ – амалӣ дар мавзӯи «НБО – Роғун кафолати истиклолияти энергетикӣ Тоҷикистон». – Душанбе, 2019. – С. 107-109.

[12–M]. Ибодов, Ш.М. Тағйирёбии иқлим ва таъсири он ба пирахҳои ноҳияи иқтисодии Ҳисор [Матн] / Ш.М. Ибодов // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Масъалаҳои экологии имрӯзаи оби тоза ва саҳми он дар рушди устувори ҷомеа». – Душанбе, 2020. – С. 81-89.

[13–M]. Ибодов, Ш.М. Проблемаҳои иқтисодӣ – географӣ рушди соҳаҳои нақлиёт дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор [Матн] / Ш.М. Ибодов // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ – амалӣ бахшида ба «Бистсолаи омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ», инчунин 80 солагии профессори кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ Алишер Ҷӯраев дар мавзӯи «Рушди илмҳои табиатшиносӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». – Душанбе, 2021. – С. 12-19.

[14–M]. Ибодов, Ш.М. Шароитҳои иқлимӣ ва таъсири онҳо ба захираҳои оби пастхамии Зиддӣ [Матн] / Ш.М. Ибодов // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ – амалӣ бахшида ба «Бистсолаи омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ», инчунин 80 солагии профессори кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ Алишер Ҷӯраев дар мавзӯи «Рушди илмҳои табиатшиносӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». – Душанбе, 2021. – С. 328-337.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

Диссертатсия таҳқиқоти мантиқан анҷомёфта буда, ягонагии дохилӣ дорад ва аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои натиҷаҳо ва нуктаҳои нави илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшаванда мебошад, ки дар он саҳми шахсии муаллифи диссертатсия ба назар мерасад. Рисолаи мазкур ба талаботи манзурнамудаи банди 17 – и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 юми июни соли 2021, тахти №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

Диссертатсияи Ибодов Ш.М. дар мавзӯи «Хусусиятҳои иқтисодӣ-географияи рушд ва ҷобачогузори қувваҳои истеҳсолкунанда дар ноҳияи иқтисодии Ҳисор» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D060901 – Географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ тавсия қарда шавад.

Хулоса дар чаласаи кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи ДҚОТ ба номи Садриддин Айни қабул карда шудааст. Дар чаласаи кафедра иштирок доштанд: 12 нафар. Натиҷаи овоздихӣ: «тарафдор» – 12, «зид» – 0, «бетараф» – 0, суратмаҷлиси №2, аз 11.11.2022 сол.

Раиси чаласа:

Мудири кафедраи географияи иқтисодӣ
ва иҷтимоии факултети географияи ДҚОТ
ба номи С. Айни, номзади илмҳои география Табаруков М.И.

Котиби чаласа:

дотсенти кафедраи географияи иқтисодӣ ва
иҷтимоии факултети географияи ДҚОТ ба
номи С. Айни, номзади илмҳои география Гулмирзоев Қ.Ҳ.

Имзохоро тасдиқ мекунам:

тасдиқ мекунам:

Сардори РК ва КМ ДҚОТ ба номи С. Айни Мустафозода А.

« 29 » 09 2022 с.

Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734003 ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 121, www.tgpu.tj;
E-mail: info@tgpu.tj, тел: +992 (37) 224 13 83